

Socialdepartementet Dnr S2019/01774/FS

Apotekarsocieteten remissvar Komplementär och alternativ medicin och vård – säkerhet, kunskap och dialog (SOU 2019:15) och Komplementär och alternativ medicin och vård – ny lagstiftning (SOU 2019:28) S2019/001774/FS

Apotekarsocieteten är en ideell förening med 5 300 medlemmar och vars stadgar godkänts av regeringen. Föreningens syfte är att verka för en bra utveckling och användning av läkemedel och därtill närliggande medicinteknik. Medlemmarna återfinns inom hela läkemedelskedjan från tidig forskning, utveckling, kvalitet, tillverkning och användning och representerar olika professioner i denna kedja. För att uppnå en bra utveckling och användning av läkemedel främjar Apotekarsocieteten kunskaps- och kompetensutveckling inom läkemedelsområdet.

Mot denna bakgrund ger föreningen följande remissvar.

Utredningen Komplementär och alternativ medicin och vård (KAM/KAV-utredningen) har gjort ett gediget arbete med att kartlägga och beskriva kunskapsläget inom området, och har pekat på behovet av ökad kunskap inom flera instanser. Här ser Apotekarsocieteten en stor utmaning i att förena kunskapstraditionerna från hälso- och sjukvården respektive KAM/KAV-området. Detta särskilt med avseende på att utredningen öppnar upp för behandling av symtom även vid allvarlig sjukdom, graviditet och hos barn. Eftersom den basmedicinska utbildningen de flesta branschorganisationer inom KAM/KAV kräver för medlemskap i huvudsak utförs av enskilda utbildare finns inte förutsättningar att kontrollera att tillräcklig kunskap kring differentialdiagnostik vid dessa tillstånd och för dessa patientgrupper ligger på en nivå som säkerställer patientsäkerheten.

Vid ett genomförande av utredningens författningsförslag krävs således att även dess övriga förslag genomförs för att garantera patientsäkerheten och stärka såväl användare, utövare och hälso- och sjukvårdspersonal. KAM-utredningen påtalar själv att ytterst få förslag från tidigare utredningar inom eller i gränslandet kring KAM/KAV faktiskt har genomförts.

Apotekarsocieteten är positiv till utredningens förslag angående behovet av tydligare lagstiftning, oberoende informationskällor samt klargöranden kring uppdragen för myndigheter, utövare och branschorganisationer för att möjliggöra säkra patientval. Att utredningen föreslår att införandet av nya behandlingsmetoder i hälso- och sjukvården ska vara ursprungsneutralt och utvärderas i enlighet med god forskningsmetodik avseende effekt ses som särskilt viktigt.

Då KAM-utredningen inte behandlar läkemedel blir utgångspunkten i Apotekarsocieteten kommentarer nedan baserade på användningsperspektivet av KAM/KAV och dess relevans för patientsäkerheten. Apotekarsocieteten stöder utredarens förslag och vill framhålla några saker som extra viktiga.

Uppdrag 1 och 2: Lagöversyn

- Apotekarsocieteten är positiva till det förtydligande som görs i delbetänkande SOU 2019:28 med ett återupprättande av "kvacksalverilagen". Genom att bryta ut och uppdatera kapitel 5 i patientsäkerhetslagen samt i denna lag angivna straffrättsliga delar, tydliggör det förutsättningarna för utövare av KAM och KAV att verka på ett patientsäkert sätt.
- En översyn av de ovan nämnda bestämmelserna inkluderar en inskränkning för utövare av KAM och KAV att behandla alla allvarliga sjukdomar, såväl somatiska som psykiatriska, och därmed jämförbara tillstånd vilket Apotekarsocieteten ser som ett viktigt förtydligande. Dock anser vi att det behöver göras ytterligare förtydliganden kring hur stort ansvar som den enskilde patienten ska ta resp KAV-utövaren i bedömningen om sjukdomen är allvarlig och om det är fråga om symtomatisk behandling.
- Det straffrättsliga perspektivet lägger fullt ansvar på utövaren av KAM och KAV även om uppkommen patientskada, eller framkallande av fara för sådan skada, beror på oaktsamhet eller bristande kunskap och erfarenhet.

Uppdrag 3 och 4: Forskning och utvärderingsmetoder

- Branschorganisationerna inom KAM/KAV bör själva ta ansvar för att finansiera god FoU-verksamhet med relevanta forskningsfrågor baserade på rimliga förklaringsmodeller.
- Forskare inom KAM-området behöver etablera samarbeten med spetskompetens inom forskningsmetodik och tvärvetenskapliga samarbeten.
- Implementering av terapier inom hälso- och sjukvården ska vara ursprungsneutral, oavsett om det rör sig om nya konventionella terapier eller KAM/KAV. SBU bör få regeringsuppdrag att utvärdera sådana frågeställningar. Detta ser Apotekarsocieteten som en grundförutsättning vilket vi även lyfte i vårt remissvar kring antroposofiska produkter och homeopatika.

Uppdrag 5: Policy för att införa KAM-metoder i sjukvården

- Basala "KAM-variabler" (såsom interaktioner och risker med utebliven behandling inom hälso- och sjukvården) bör införas i existerande kvalitetsregister för att underlätta genomförande av nytta-risk-värderingar av terapier använda utanför hälso- och sjukvården.

Uppdrag 6: Öka kontakter och förståelse för att öka patientsäkerheten

- Det behövs större insatser avseende utbildning kring KAM/KAV för både dess utövare och hälso- och sjukvårdspersonal för att säkerställa patientsäkerheten, särskilt med avseende på interaktioner respektive fördröjning av adekvat behandling inom hälso- och sjukvård.

Uppdrag 7: Informationssystem

- Oberoende information för patienter bör tillhandahållas angående nytta-risk-värdering av och konsumentskydd för användare av KAM/KAV genom exv. 1177, IVO:s och Konsumentverkets websidor.

Enligt uppdrag

Birgitta Karpesjö, Leg apotekare
Kommunikationsansvarig
Tel 0708 14 12 71